

Aidspatiënt praat gemakkelijker met buddy

Popkje van der Ploeg

'jij zult ook wel *aids* hebben. Die conclusie trekt men soms ten aanzien van *buddy's*, mensen die praktische en emotionele steun geven aan aidspatiënten. De angst voor *aids* is de wereld nog niet uit, zo blijkt uit het verhaal van Vanessa Cleemput en Henk Drent. De twee eerste Friese *buddy's* zijn verbonden aan het *Buddy*-project voor de drie noordelijke provincies. Hun eerste 'cliënt' is deze zomer overleden.

„We hebben vijf dagen en nachten bij hem gewaakt, nij is in onze armen gestorven en we hebben hem zelf afgelegd. Maar toen we samen een rouwadvertentie plaatsten met onder onze namen de woorden 'je *buddy's*', kregen we heel veel reacties. 'jij zult ook wel *aids* hebben', wordt er dan gedacht. Ik heb van *buddy's* gehoord dat hun familie het niet naar buiten wil brengen, uit angst dat de goede naam wordt aangetast" Daarom willen de *buddy's* ook pas na enige aarzeling met een foto in de krant. „Dan krijg ik geen baan meer". protesteert Vanessa Cleemput. van beroep maatschappelijk werkster, in eerste instantie.

Het is één van de redenen dat ze niet in detail willen treden over hun eerste cliënt - de *buddy's* verkiezen die term boven het woord patiënt - , een man uit Leeuwarden, die in juli in het Academisch Ziekenhuis Groningen aan *aids* is overleden. Afgezien van het feit dat ze als *buddy* een geheimhoudingsplicht heboen, zijn ze bang dat de geschiedenis van hun cliënt tot 'borrelpraat' zal leiden. Vanessa Cleemput: „Hij had geen moeite met het feit dat hij *aids* had, maar wel met de gedachte dat hij als borrelpraat gebruikt zou worden." De buitenwacht kijkt soms vreemd tegen aidspatiënten en ook tegen *buddy's* aan, vertelt Henk Drent: „Men weet niet hoe men er mee om moet gaan In Groningen worden *buddy's* met de nek aangekeken. 'jij zult ook wel *aids* hebben', wordt er dan gedacht. Ik heb van *buddy's* gehoord dat hun familie het niet naar buiten wil brengen, uit angst dat de goede naam wordt aangetast" Daarom willen de *buddy's* ook pas na enige aarzeling met een foto in de krant. „Dan krijg ik geen baan meer". protesteert Vanessa Cleemput. van beroep maatschappelijk werkster, in eerste instantie.

Kameraadschap

De letterlijke vertaling van het Amerikaanse woord *buddy* is 'maatje. Kameraadschap, dat is wat van een *buddy* wordt verwacht. De patiënt vergezellen naar het ziekenhuis, praten over de ziekte, maar ook puur ontspannende bezigheden, zoals een avondje naar de bioscoop.

'Aidspatiënt praat gemakkelijker met buddy'

De dood van hun eerste cliënt heeft in druk geprovoceerd de *buddy's*. Henk Drent was het de eerste keer dat hij iemand zag sterven. Hij is heel rustig overleden. Als je iemand op de rand van de dood geseitvaardt maar had dan wat anders gezegd, zou de dood nog was. De waarden bleef hetzelfde. Het was een verandering om te ervaren dat de dood bij hen kwam. Maar zij weten hoe het moet. Het was mogelijk het geven.

De *buddy's* hebben een toenemende status van de Beterwereld. Het is een project van de drie noordelijke provincies. Het wordt geleid door de Stichting *Buddy*. Het project is bedoeld om mensen met *aids* te helpen. Het wordt geleid door de Stichting *Buddy*. Het project is bedoeld om mensen met *aids* te helpen. Het wordt geleid door de Stichting *Buddy*. Het project is bedoeld om mensen met *aids* te helpen.

Binnenwerk

POPKJE VAN DER PLOEG

Wanneer een aidspatiënt al ernstig ziek is en niet meer thuis kan worden verzorgd, komt de *buddy* naar het ziekenhuis.

Henk Drent en Vanessa Cleemput zijn twee van de elf *buddy's*, die zich dit voorjaar aanmeldden voor het *Buddy*-project voor de drie noordelijke provincies. Het Aidsoverleg Noorden des Lands zette het vrijwilligersproject op in samenwerking met het Algemeen Maatschappelijk Werk Groningen en het Academisch Ziekenhuis Groningen. Een subsidie-aanvraag bij de drie noordelijke provincies leverde een eenmalig bedrag van f 5000 van zowel Groningen als Drenthe op. De provincie Friesland wees het verzoek om subsidie af met als argument dat een dergelijke vorm van individuele hulpverlening geen taak is van de provinciale overheid, maar van de uitvoerende instellingen.

Friesland telt op dit moment negen aidspatiënten; twee van hen hebben een *buddy*. Volgens Tjitske Hulzenbos, coördinator van het *Buddy*-project, weten niet alle aidspatiënten dat ze een *buddy* kunnen krijgen „Ik probeer de internissen duidelijk te maken dat het goed is als aidspatiënten in een vroeg stadium een beroep doen op een *Buddy*, zodat de cliënt en de *buddy* elkaar in een goede tijd kunnen leren kennen. Maar het is voor de patiënt vaak ook moeilijk om een *buddy* te vragen; het is toch weer een stap dichterbij de dood”, zegt Hulzenbos.

Sommige aidspatiënten schakelen een *buddy* in omdat ze de steun van familie en vrienden ontberen. Anderen kunnen wel op die directe omgeving rekenen, maar hebben in de laatste fase van hun ziekte liever een *buddy* om zich heen. Zo had de cliënt van Vanessa en Henk bewust al afscheid genomen van zijn familie en vrienden toen hij ernstig ziek in het ziekenhuis werd opgenomen.

Hoewel er meestal wel een speciale band ontstaat, is de *buddy* beter in staat afstand te nemen dan familie en vrienden, legt Henk Drent uit. „Mensen met *aids* willen hun vrienden niet te veel belasten”, zegt hij. „Met een *buddy* praten ze veel gemakkelijker over ziekte en dood.” Vanessa Cleemput: „Aidspatiënten komen vaak in een stadium dat ze het vreselijk vinden om huilende familieleden aan hun bed te hebben.” De *buddy* is 'iemand die niets meer van je moet', aldus Vanessa. „Hij hoefde ons niet te sparen.”

Dat betekent allerm minst dat de beide *buddy's* onaangedaan bleven onder het verloop van de ziekte van hun cliënt. Maar zij uitten hun verdriet niet in diens aanwezigheid.

Onmacht

„De onmacht die je voelt als je gaat aftakelen”. herinnert Vanessa Cleemput zich. „Ik werd daar heel kwaad over, ik dacht: dit mag niet. Maar ik wist ook, dat ik nooit zijn ziekte zou kunnen overnemen, hooguit kon ik aanvoelen wat het voor hem betekende.” Ze vervolgt: „Er ontstaat een ongelijke situatie: jij bent de gezonde *buddy*, hij is de patiënt. Het is wel eens gebeurd dat we kwade reacties van hem kregen, in de zin van 'wat weet jij daar nou van. jij bent immers gezond. Dat moet je goed weten te hanteren.”

In de stervensfase zijn de *buddy's* bijna onafgebroken bij hun cliënt geweest. „Doodgaan is eenzaam, dat moet je alleen doen”, zeggen ze. „Maar wij konden hem er wel in steunen”, aldus Henk Drent. „Als wij tegen hem praatten of zijn hand vast hielden, dan werd hij rustiger.”

De dood van hun cliënt heeft indruk gemaakt op de *buddy's*. Voor Henk Drent was het de eerste keer dat hij iemand zag sterven. „Hij is heel rustig overleden. Als je iemand op die manier ziet doodgaan, is het niet erg.” Vanessa Cleemput was wel vaker met de dood geconfronteerd maar had daar nare herinneringen aan. Ze is opgevoed „in een wereld waarin de dood eng was. Er waren twee mogelijkheden: je gaat naar een zaligmakend iets of

naar de hel." Tijdens het sterfproces van haar cliënt is ze de angst voor de dood kwijt geraakt. „Het was een verademing om te ervaren dat de dood bij het leven hoort. Mijn angst is nu weg, het was eigenlijk heel gewoon."

De *buddy's* hadden een intensieve training van de Schorerstichting achter de rug, voordat ze met het vrijwilligerswerk begonnen. Behalve de psycho-sociale begeleiding kwam daar ook het besmettingsgevaar aan de orde. Vanessa Cleemput geeft toe dat de angst voor besmetting haar aanvankelijk afschrok om *buddy* te worden. Ze had nog nooit persoonlijk contact gehad met een aidspatiënt. Nu zegt ze: „Het is onwetendheid. Die angst verdwijnt geleidelijk als je regelmatig omgaat met iemand die *aids* heeft."

„Je kunt rustig bij iemand in bed liggen die *aids* heeft, daar loop je het niet van op", stelt Vanessa met nadruk. Toen heeft ze de ervaring dat sommige mensen bang waren dat zij door haar contacten als *buddy* met een aidspatiënt ook wel besmet zou zijn: „Als ze me bij wijze van spreken achter mijn oren hadden kunnen kussen, hadden ze dat gedaan."

Vanessa Cleemput en Henk Drent: „De angst voor besmetting met *aids* berust op onwetendheid." (Foto Paul Janssen).